

Koraljka Bumči
Sanja Mazalin*

PRESUDA U SKRAĆENOM POSTUPKU S POSEBNIM OSVRTOM NA IZRADU OBRAZLOŽENJA U ZAPISNIKU O GLAVNOJ RASPRAVI

Od posljednjih su izmjena odredbi o skraćenom postupku, izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, protekle gotovo tri godine, a upravo je tim izmjenama uvedena znatna novina u krajnji dio kaznenog postupka - izradu presude - s ciljem za ubrzanjem i pojednostavnjenjem postupka. Naime, uvođenje mogućnosti da se presuda nakon objave, ako nije riječ o osuđujućoj presudi s izrečenom bezuvjetnom kaznom zatvora, pod određenim uvjetima obrazloži ukratko u zapisniku o glavnoj raspravi trebalo je barem u tim postupcima biti mjera koja bi suce odteretila vrlo zahtjevnog dijela sudačkog posla, izrade iscrpljujućih obrazloženja presude. Time im se ujedno trebalo omogućiti više vremena za najvažniji dio sudačkog posla, vođenje rasprava i donošenje presuda. Ovim radom autorice se osvrću na primjenu tih odredbi u praksi, iznijele su statističke pokazatelje o njihovoj primjeni na Općinskom sudu u Zagrebu u 2004. godini, obradile su neke uočene probleme i iznijele svoja zapažanja, kao i neka razmišljanja kojima bi se postiglo još bolje i učinkovitije vođenje skraćenog kaznenog postupka.

1. UVOD

Zakon o kaznenom postupku (objavljen u Narodnim novinama br.110 od 27. listopada 1997., dalje u tekstu ZKP) stupio je na snagu 1. siječnja 1998. Uslijedio je Ispravak ZKP-a objavljen 27. veljače 1998. u NN br. 27, potom Zakon o dopuni ZKP-a objavljen 9. lipnja 1999. u NN br. 58, a nakon toga dva zakona o izmjenama i dopunama ZKP-a, prvi objavljen 29. listopada 1999. u NN br. 112, a drugi, za ovaj tekst posebno bitan, u NN br. 58 od 21. svibnja 2002. (oba su danom objave stupila na snagu, dalje u tekstu ZID ZKP). Posljednji ZID ZKP/02 nedugo potom ispravljen je Ispravkom objavljenim u NN 143/02.

* Koraljka Bumči i Sanja Mazalin, sutkinje Općinskog suda u Zagrebu

U NN br. 62 od 12. travnja 2003. objavljen je pročišćeni tekst Zakona o kaznenom postupku koji je obuhvatio, osim teksta Zakona, i sve njegove dotadašnje izmjene, dopune i ispravke.

Tek navedenim posljednjim izmjenama i dopunama ZKP-a od 21. svibnja 2002. uvedene su prve novine u skraćeni postupak od donošenja samog Zakona, dakle od 1998. godine, a upravo te odredbe o skraćenom postupku (od čl. 159. do 169. ZID ZKP-a, NN 58/02), po kojima se vodi najveći broj kaznenih postupaka, zbog svog su značenja odgođene s primjenom za dan 1. siječnja 2003. Dakle, gotovo sedam mjeseci nakon stupanja na snagu izmjena i dopuna ZKP-a počela je primjena novih odredbi o skraćenom postupku. Takav *vacatio legis*, toliko različit od onog predviđenog za ostale promjene, bio je određen upravo kako bi se što bolje pripremito za primjenu nove regulative skraćenog postupka.

Naime, i Zakon o kaznenom postupku u svom temeljnom tekstu (NN 110/97), pa sve do tih posljednjih izmjena i dopuna, i njegov prethodnik Zakon o krivičnom postupku (NN 53/91, 34/93, 38/93 i 28/96) gotovo identičnim odredbama regulirali su skraćeni postupak. Stoga je jasno da se dugi niz godina najveći broj kaznenih djela rješavao po odredbama tog posebnog kaznenog postupka. Istodobno on nije u dovoljnoj mjeri opravdavao svoj naziv i pridonio bržem i jednostavnijem rješavanju predmeta s kaznenim djelima koja po svojoj težini dopuštaju odstupanja, jer nesporno jesu lakše povrede zaštićenih dobara.

Radna skupina koju je 2001. godine osnovalo Ministarstvo pravosuđa RH (u daljnjem tekstu: MP RH) za izradu Nacrta prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (rezultat su ove posljednje izmjene i dopune), raspravljala je, među ostalim, na koji način i u kojoj mjeri što više postići kroz regulativu skraćenog postupka, kako doći do jednostavnosti, brzine i učinkovitosti u svim njegovim dijelovima, pri čemu je poseban akcent stavljen na presudu i njezinu izradu kao najteži dio sudačkog posla i u skraćenom postupku.

Općenito je cilj nove regulative skraćenog postupka bio povećanje efikasnosti i ekonomičnosti postupanja s najlakšim i lakim kaznenim djelima, ali i uvođenje novina koje su trend svjetskih i europskih promjena u kaznenom zakonodavstvu, a neke od njih već su se prije pokazale djelotvornima u našoj praksi, kad su se primjenjivale pod određenim, specifičnim uvjetima.

S obzirom na to da postojeća zakonska rješenja nisu na odgovarajući način pratila potrebe postupka kod spomenute vrste djela i da se postojećim postupovnim pravilima bez potrebe kompliciralo vođenje postupaka za velik broj kaznenih djela, bilo je doista nužno primijeniti konkretne mjere u obliku zakonskih odredbi kojima bi se jasno izrazila namjera zakonodavca da se odredbama skraćenog postupka brže, jednostavnije i efikasnije okonča postupak. Rezultat su uvodno spomenute izmjene i dopune ZKP-a koje su se počele primjenjivati 1. siječnja 2003., prije gotovo pune tri godine.

Spomenuta Radna skupina iz 2001. godine osnovana od MP RH bila je sastavljena pretežno od praktičara, i to najviše sudaca¹ te u manjem broju državnih odvjetnika i odvjetnika kao i profesora pravnih fakulteta. Kad se, među ostalim, raspravljalo o mogućoj novoj regulativi presude u skraćenom postupku, na koji način i u tom segmentu skraćeni postupak učiniti jednostavnijim i učinkovitijim, suci Županijskog suda u Zagrebu, članovi Radne skupine, prisjetili su se odredbi već zaboravljene tzv. vojne uredbe,² kojima je u izvanrednim okolnostima rata u Hrvatskoj bilo regulirano postupanje u kaznenim postupcima.

Naime, tom je uredbom bio reguliran način izrade obrazloženja presude: *“U obrazloženju presude sud će iznijeti samo bitne razloge za svaku točku presude, ali je dužan navesti razloge za utvrđivanje odlučnih činjenica.”*³ te uvjeti za izradu i dostavu pisanog otpravka s obrazloženjem: *“Presuda će se pismeno izraditi s obrazloženjem i dostaviti strankama samo na njihov izričiti zahtjev.”*⁴ Za vrijeme važenja te uredbe presude se, dakle, nisu dostavljale strankama, osim ako nije postojao njihov izričit zahtjev, već su se s kratkim obrazloženjem unosile u zapisnik o glavnoj raspravi.

Upravo te odredbe o izradi presude te dobro poznavanje tih odredbi navedenih članova Radne skupine i njihova konkretna osobna iskustva u primjeni tih odredbi u praksi dale su ideju kako najteži, najiscrpniji i najkompliciraniji dio kaznenog postupka - prenošenje razloga odluke suca u pisane riječi - učiniti jednostavnijim, konkretnijim, manje teretnim, a da se pritom ne umanjuju prava stranaka, posebice okrivljenika, u samom postupku. Tako nastala ideja pretočena je u sada postojeću odredbu o presudi u skraćenom postupku koja se ukratko obrazlaže u zapisniku o glavnoj raspravi pod uvjetom da stranke ne zahtijevaju njezin pisani otpravak s obrazloženjem, odnosno ako se već odmah nakon objave nisu odrekle prava žalbe na presudu, u kojem slučaju je sada precizno predviđeno da se takva presuda obvezno dostavlja strankama, no bez pisanog obrazloženja.

2. PRAVNA REGULATIVA S POSLJEDNIM IZMJENAMA I DOPUNAMA ODREDBI O SKRAĆENOM POSTUPKU

Do posljednjih izmjena i dopuna Zakona o kaznenom postupku (NN 58/02) skraćeni se postupak i po odredbama prijašnjeg Zakona o krivičnom postupku (NN 53/91, 34/93, 38/93 i 28/96) i po odredbama Zakona o kaznenom postupku

¹ Članica Radne skupine bila je i jedna od autorica ovog teksta.

² Uredba o primjeni Zakona o krivičnom postupku u slučaju ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske (NN 73/91).

³ Čl. 18. Uredbe u bilješci 2.

⁴ Čl. 22. Uredbe u bilješci 2.

(NN 110/97, 27/98, 58/99 i 112/99) ipak normativno razlikovao od redovitog postupka. Naime, prema odredbama i prijašnjeg Zakona o krivičnom postupku i temeljnog teksta Zakona o kaznenom postupku to se skraćenje odražavalo u nepostojanju pravnog lijeka na optužni akt (optužni prijedlog i privatnu tužbu); potom u mogućnosti da se glavna rasprava održi bez državnog odvjetnika (što je koristilo državnim odvjetnicima, no ne i sudu, kako u procesnom tako i u materijalnom smislu), a pod određenim uvjetima (ne jednostavnim, pa u praksi rijetko primjenjivim) i bez okrivljenika, te u kraćem roku za podnošenje žalbe na presudu. Sam postupak samo se teoretski, no ne i u praksi (kako zbog velikog broja predmeta, zbog istog načina vođenja dokaznog postupka kao u redovitom postupku, tako i zbog drugih okolnosti), mogao održati u kontinuitetu na glavnoj raspravi, bez prekidanja, kako bi se odmah donijela presuda.

O donošenju presude u skraćenom postupku regulativa je također bila ista u oba zakona. Tako se u čl. 430. st. 3. Zakona o krivičnom postupku (pročišćeni tekst) i u čl. 442. st. 3. Zakona o kaznenom postupku (NN 110/97, 27/98, 58/99, 112/99) propisivalo da će “...*sud nakon zaključenja glavne rasprave odmah izreći presudu i objaviti je s bitnim razlozima...*”, a ta je odredba ostala neizmijenjena do danas, unatoč problemima (o kojima će biti još riječi u ovom tekstu) koje u praksi izaziva obveza objave presude odmah nakon zaključenja glavne rasprave odnosno apsolutna nemogućnost njezine odgode.

U sljedećem se stavku prethodno navedenih članaka, dakle čl. 430. st. 4. Zakona o krivičnom postupku (pročišćeni tekst) i u čl. 442. st. 4. Zakona o kaznenom postupku, određivalo da se “...*stranke i oštećenik mogu odreći prava žalbe na presudu odmah nakon objave...*” u kojem će se slučaju “...*prijepis presude dostaviti stranci i oštećeniku samo ako to zahtijevaju, a ako su se odrekli žalbe i nisu zahtijevali dostavu presude, tada pismeno izrađena presuda ne mora sadržavati obrazloženje.*”

Dakle, iz navedenih odredbi vidi se da stranke i oštećenik koji su se odrekli žalbe, ako istodobno nisu tražili prijepis presude, dakle pisanu presudu, ne bi dobili nikakvu odluku suda o okončanju kaznenog postupka u kojem su sudjelovali. Tek ako bi je zahtijevali, dobili bi pisanu presudu, i to sa svim zakonom propisanim dijelovima, uvodom, izrekom, ali i obrazloženjem. Sud je, dakle, na zahtjev navedenih sudionika postupka bio u obvezi dostaviti presudu, ali je i tu, već pravomoćnu presudu, morao i pisano obrazložiti. No, kad stranke i oštećenik ne bi zahtijevali prijepis presude, sud nije bio oslobođen obveze izraditi takvu presudu, već samo njezino pisano obrazloženje, jedino nije imao obvezu dostaviti takvu presudu strankama. Tada bi pisano izrađena presuda s obrazloženjem ostala u spisu predmeta, što je zapravo s aspekta suda bio neshvatljiv i nelogično propisan postupak. Naime, kad je sud već bio obvezan izraditi presudu, što se pokazuje očekivanim dovršetkom kaznenog postupka, nikakvo posebno olakšanje i pojednostavnjenje postupka nije u tome što takvu odluku nije morao otpremiti navedenim sudionicima. I s aspekta stranke logično

je očekivanje od suda, iako je zadovoljna ishodom postupka i izrečenom presudom, što je očitovala odricanjem od žalbe, da joj dostavi svoju krajnju odluku, a njezin bi interes bio zadovoljen i samom izrekom presude. No, navedeni procesni zakoni, ni jedan ni drugi, nisu predviđali da se strankama dostavi prijepis presude bez obrazloženja, već je presuda morala biti dostavljena "kompletna", sa svim svojim dijelovima, ili nikakva. Ta se nelogičnost zakonske odredbe mogla ispraviti dostavom pisanog otppravka presude bez obrazloženja, za kojom su suci u praksi ipak posezali.

Valja istaknuti da je Zakon o kaznenom postupku (NN 110/97) ipak ispravio tu nelogičnost jednom odredbom u redovitom postupku. Naime, člankom 360. ZKP-a propisano je da ako je presudom izrečena uvjetna osuda ili novčana kazna, sud neće pisano obrazlagati presudu ako su se stranke i oštećenik odrekle prava na žalbu protiv presude, a ta odredba vrijedi i danas.

Dakle, ako se stranke nisu odrekle prava na žalbu protiv presude (što nije svakodnevna pojava u kaznenim postupcima), sud je, kako u redovitim tako i u skraćenim postupcima, bio dužan izraditi presudu na način kako to propisuje odredba čl. 359. Zakona o kaznenom postupku.

Naime, s obzirom na to da je člankom 430. ZKP-a predviđena supsidijarna primjena ostalih odredbi ZKP-a ako u odredbama skraćenog postupka nije što posebno propisano, za pisanu presudu i u skraćenom postupku primjenjuju se odredbe čl. 359. ZKP-a koji određuje dijelove presude - uvod, izreku i obrazloženje, kao i točan sadržaj pojedinog od tih dijelova. Tako članak 359., u stavcima 6. do 10., propisuje što treba obuhvatiti samo obrazloženje presude, kao najzahtjevniji i po dosadašnjoj praksi najodlučniji dio presude. Posebno je značajna odredba stavka 7. kojom se propisuje obveza obrazlaganja temelja činjenične osnove presude, što je sud uzeo za nesporno, a što sporno odnosno potom ocijenio dokazanim ili ne, koja je u praksi čest razlog ukidnih odluka višeg suda.⁵

Presuda je krajnji procesni akt suda. U njoj se očituje konačna odluka suda kao i razlozi na kojima se određena konačna odluka suda temelji, pa je evidentno da presuda, posebno njezino obrazloženje, iziskuje najveći trud i napor suca.

Skraćeni postupak nije imao posebnih odredbi o načinu izrade pisane presude, što nije promijenjeno ni izmjenama, već su se i prema Zakonu o krivičnom postupku i prema Zakonu o kaznenom postupku primjenjivale, kao i danas, odredbe redovitog kao supsidijarnog postupka (prema općoj odredbi o nadležnosti skraćenog postupka iz čl. 430. ZKP-a koja propisuje da ako odredbama čl. 431. do 445. tog zakona nije nešto posebno propisano, primjenjivat će se ostale odredbe zakona).

⁵ Uvid u evidenciju sudske prakse Općinskog suda u Zagrebu iz 2003. godine.

Odredbe kojima se nakon posljednjih izmjena i dopuna Zakona o kaznenom postupku (NN 58/02) regulira skraćeni postupak, u posebnoj su XXV. glavi Zakona o kaznenom postupku i obuhvaćene su u 18 članaka, od čl. 430. do čl. 445. ZKP-a.

Jedna od važnijih novina Zakona o izmjenama i dopunama ZKP-a (NN 58/02) u odredbama o skraćenom postupku bila je širenje "nadležnosti" tog postupka izmjenom odredbe koja propisuje za koja se sve kaznena djela vodi skraćeni postupak (čl. 430. ZKP-a). Takva je izmjena podignula granicu skraćenog postupka obuhvaćanjem onih kaznenih djela za koja je, osim novčane kazne kao glavne, propisana kazna zatvora do 5 godina, dok se do tada skraćeni postupak odnosio na kaznena djela sa zaprijećenom kaznom zatvora do tri godine. Time se ujedno broj kaznenih djela na koja se skraćeni postupak odnosi povećao na više od 65% svih kaznenih djela predviđenih u Kaznenom zakonu (NN 110/97, 27/98, 129/00, 51/01, 105/04, dalje u tekstu KZ).⁶

Nadalje, značajna je i novina obvezan prijedlog vrste i mjere kaznenopravne sankcije za podnositelje optužnih prijedloga, i to u samom optužnom aktu, kao i očitovanje okrivljenika koji se izjasnio krivim o predloženoj sankciji. Ta se novina u praksi pokazala vrlo djelotvornom i ubrzala mnogobrojne postupke, ne zadirući pritom u okrivljenikova prava u kaznenom postupku. Ujedno su dodatno precizirane odredbe o obveznom sadržaju optužnog prijedloga i privatne tužbe (čl. 434. ZKP-a). Izmijenjene su i odredbe o tijeku dokaznog postupka, propisivanjem da je ispitivanje okrivljenika, bez obzira na način njegova očitovanja o osnovanosti optužbe, prvi od dokaza koji se provodi (čl. 442. st. 2. ZKP-a), a također su precizirane odredbe o mogućnostima održavanja glavne rasprave bez nazočnosti okrivljenika, određivanjem kao jednog od uvjeta da je okrivljenik ili prethodno ispitan ili se očitovao o osnovanosti optužbe (čl. 441. st. 3. ZKP-a).

Od posebnog je značenja tih izmjena i dopuna jedna potpuna novina uvedena u skraćeni postupak - **presuda s kratkim obrazloženjem u zapisniku o glavnoj raspravi** - kojom se posebno bavi ovaj tekst. Takva je presuda predviđena s ciljem stvarnog skraćivanja i ubrzanja skraćenog kaznenog postupka.

3. PRESUDA S KRATKIM OBRAZLOŽENJEM U ZAPISNIKU O GLAVNOJ RASPRAVI I PROBLEMI PRI IZRADI

Kao što je već rečeno, izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku iz 2002. (NN 58/02) sada je u čl. 442. st. 7. Zakona predviđena mogućnost

⁶ Mr. sc. M. Mrčela: *Sporazumna presuda i druga problematika skraćenog kaznenog postupka*; zbornik radova: Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva 2005, Zagreb, 2005.

izrade kratkog obrazloženja koje se unosi u zapisnik o glavnoj raspravi pod određenim pretpostavkama. Na taj je način izbjegnuta, u redovitom postupku nužna, izrada pisanog obrazloženja presude. Ujedno je navedenim člankom propisana obvezatnost izrade obrazloženja u pisanom otpravku presude ako je okrivljeniku izrečena bezuvjetna kazna zatvora. Nadalje, sudac je obvezan izraditi pisani otpravak presude s obrazloženjem i u slučaju kada stranke i oštećenik (koji u postupku ima pravo žalbe) odmah nakon objave presude to i zahtijevaju. Suprotno tome, ako su se stranke odrekle prava na žalbu, a okrivljeniku nije izrečena bezuvjetna kazna zatvora, pisani otpravak presude ne sadržava obrazloženje (po spominjanoj odredbi iz regulative redovitog postupka, čl. 360. ZKP-a).

Neke dvojbe koje su postojale u početku same primjene izmjena i dopuna Zakona o kaznenom postupku još uvijek nisu u cijelosti riješene kroz sudsku praksu (kako prvostupanjsku tako i drugostupanjsku). Ta nedoumica ponajprije se odnosi na samu dikciju članka 442. st. 7. ZKP-a, koji glasi “... *Ako stranke ne zahtijevaju pisani otpravak presude s obrazloženjem, kratko obrazloženje unosi se u zapisnik o glavnoj raspravi, a prijepis presude ne mora sadržavati obrazloženje...*”

Budući da se radi o zakonom danoj mogućnosti za postupanje u predmetima koji se provode u skraćenom postupku, rasprava se gotovo uvijek provodi (a time nerijetko i završava) u odsutnosti barem jedne stranke u postupku. Najčešće je riječ o raspravi koja se provodi u odsutnosti državnog odvjetnika ili čak samog okrivljenika ako je bio upućen u to da se glavna rasprava može održati i bez njegove prisutnosti. U tim situacijama suci Općinskog suda u Zagrebu, prema praksi potvrđenoj kroz odluke⁷ Županijskog suda u Zagrebu, uzimaju da stranka koja nije nazočna objavi ne traži odnosno ne zahtijeva pisani otpravak presude s obrazloženjem.⁸

Zakonskom odredbom uveden pojam “kratkog obrazloženja” i njegovo različito shvaćanje od prvostupanjskih sudaca (prema uvidu u spise predmeta Općinskog suda u Zagrebu) u praksi je često bilo razlogom ukidanja prvostupanjskih presuda.⁹ Bitno je naglasiti da o samoj duljini tog, kako Zakon neprecizno kaže, “kratkog” obrazloženja nema propisanog pravila. Nije, dakle, propisano mora li se to kratko obrazloženje protezati na pola, dvije ili čak tri stranice raspravnog zapisnika. Bitno je, međutim, prilikom izrade tog kratkog obrazloženja imati na umu što odredba članka 359. ZKP-a, kao jedina koja to

⁷ Presude i rješenja Županijskog suda u Zagrebu kao suda drugog stupnja.

⁸ Postoje i drukčije odluke prvostupanjskih i drugostupanjskih sudova u RH; vidi tekst pod točkom 4: Istraživanje sudske prakse o izradi kratkog obrazloženja presude u zapisniku o glavnoj raspravi.

⁹ Evidencija sudske prakse Općinskog suda u Zagrebu.

određuje, propisuje da obrazloženje presude mora sadržavati. Isto tako, pri određivanju što sve u tom kratkom obrazloženju presude treba navesti, potrebno je istodobno imati na umu i odredbu čl. 367. t. 11. ZKP-a koja kao razlog ukidanja prvostupanjske odluke između ostalog navodi “...ako presuda uopće nema razloga ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama...”, koja se također odnosi i na ovu “vrstu” presude jer drukčijih odredbi još uvijek u zakonu nema.

Imajući na umu rečeno, sasvim je sigurno da bi to kratko obrazloženje nužno moralo sadržavati razloge za sva sporna utvrđenja, odnosno moralo bi sadržavati obrazloženje na kojim se činjenicama temelji određeno utvrđenje suda. Pri tome proizlazi da je potrebno izložiti i ocjenu izvedenih dokaza s obzirom na raspravljana pitanja koja su dovela do određenog utvrđenja suda. Posebnu pažnju također bi, s obzirom na opću odredbu o sadržaju obrazloženja, trebalo obratiti na obrazlaganje proturječnih iskaza svjedoka ili proturječnih dokaza. Kratko obrazloženje mora osim toga najvažnijeg dijela, svakako obuhvatiti i sve elemente konkretnog kaznenog djela, a time i oblik krivnje na strani okrivljenika, kao i kratko obrazloženje izrečene kaznene sankcije te razloge za sve ostale odluke suda navedene u izreci presude (mjere sigurnosti, oduzimanje imovinske koristi, imovinskopravni zahtjev, i dr.).

Ovdje se postavlja pitanje što onda kratko obrazloženje ne treba sadržavati i zbog čega je onda to “kratko obrazloženje” takvo olakšanje za sud da bi bilo razlogom česte primjene u praksi.

Odgovarajući na prvi dio postavljenog pitanja, treba navesti da se u obrazloženju presude u zapisniku ispušta uvodni dio svakog obrazloženja presude te citiranje svakog izvedenog dokaza ili eventualno citiranje skraćenih iskaza pojedinih svjedoka ili samog okrivljenika. Nije, također, posebno potrebno navoditi ni one činjenice koje su nesporne.

Za drugi dio postavljenog pitanja možda je na prvom mjestu potrebno istaknuti da je, kad se piše kratko obrazloženje u zapisnik o glavnoj raspravi, nužno detaljnije pripremiti samu glavnu raspravu na kojoj se očekuje pisanje takve presude. Ta detaljnija priprema nema značenje inače nepripremljenog suca za glavnu raspravu, već naprotiv, naglašava da se dio pripreme glavne rasprave kao i njezino samo vođenje obavlja tako da se svaki izvedeni dokaz odmah ocijeni, kako posebno tako i s ostalim izvedenim dokazima, a sve da bi se odmah nakon završetka glavne rasprave bilo spremno i za donošenje presude i za pisanje kratkog obrazloženja. Ukratko, sudac mora makar u kratkim crtama pripremiti ono što smatra važnim citirati ili istaknuti u kratkom obrazloženju u zapisniku o glavnoj raspravi. To ponajprije zato što je riječ o skraćenom postupku, a to znači da sam ZKP predviđa objavu presude odmah nakon zaključivanja glavne rasprave te ne dopušta odgodu objave presude kako je to dozvoljeno u redovitom postupku, čime zapravo ne daje vremena sucu da se

nakon zaključenja glavne rasprave opsežnije pripremi za pisanje *kratkog obrazloženja* u zapisnik o glavnoj raspravi.

Međutim, upravo su ti razlozi ono što sucu skraćuje čitav postupak od pripreme glavne rasprave, preko izvođenja dokaza pa sve do otpavka same presude. Sudac je, naime, već u fazi pripreme za glavnu raspravu na kojoj očekuje donošenje presude prisiljen analizirati sve do tada izvedene dokaze odnosno pomnije se pripremiti za sve one dokaze koje tek treba izvesti na glavnoj raspravi koji su (ili će biti) relevantni za utvrđivanje činjenica odnosno utvrđivanje opstojnosti kako objektivnih tako i subjektivnih elemenata djela. Takva priprema za glavnu raspravu, koja nužno traži izvjesno iskustvo suca, omogućuje racionalnije korištenje radnog vremena jer sudac više nije obvezan ostavljati vrijeme za pisanje često iscrpljujućih presuda s cjelovitim obrazloženjem u kojima se još uvijek nerijetko citiraju gotovo svi izvedeni dokazi. Osim toga, izrada takvih presuda nužno skraćuje čitav kazneni postupak. Naime, Zakonom je (čl. 442. st. 7. ZKP) u takvim slučajevima propisan obvezan rok izrade i otpreme otpavka presude od tri radna dana, a povreda toga roka apsolutno je bitna povreda postupka.¹⁰ Time se ujedno nužno ubrzava i žalbeni postupak.

Zamka, međutim, proizlazi iz same zakonske odredbe da se u skraćenom postupku presuda objavljuje odmah, a time je nužno odmah izraditi i kratko obrazloženje za zapisnik. Naime, pri takvoj situaciji postoji opasnost da sudac, prilikom pripreme glavne rasprave, s obzirom na rezultate nekih do tada već izvedenih dokaza tijekom prethodnog postupka ili prije provedene rasprave, donese konačni zaključak i usmjeri odvijanje glavne rasprave u točno određenom smjeru. Takvo postupanje suca može dovesti i do sumnje u njegovu objektivnost¹¹ pri ocjeni kasnije izvedenih dokaza, koju je nužno dužan zadržati do donošenja same presude.¹²

Daljnji problemi pri izradi takve presude tehničke su naravi. Naime, sam Zakon o kaznenom postupku u svom članku 442. st. 7. propisuje “...*Odmah nakon objave presude stranke i oštećenik (...) mogu zahtijevati pisani otpavak presude s obrazloženjem. Ako stranke ne zahtijevaju pisani otpavak presude s*

¹⁰ “... *Ako stranke ne zahtijevaju pisani otpavak presude s obrazloženjem, kratko obrazloženje unosi se u zapisnik o glavnoj raspravi, a prijepis presude ne mora sadržavati obrazloženje. Takva presuda mora se pisano izraditi i otpremiti u roku od tri radna dana.* ...” iz čl. 442. st. 7. ZKP-a.

¹¹ Objektivnost se utvrđuje prema objektivnom i subjektivnom kriteriju. Objektivni kriterij sastoji se u utvrđivanju je li isključena svaka legitimna sumnja u nepristranost - primjerice sudac koji je provodio istragu ne može biti raspravni sudac odnosno sudac koji odlučuje o nekom pravnom lijeku. Subjektivni kriterij odnosi se na procjenu osobnih uvjerenja pojedinog suca.

¹² Čl. 6. Konvencije o zaštiti ljudskih prava, ratificirane od RH (NN-MU 18/97), propisuje pravo na pošteno suđenje svakom pojedincu radi utvrđivanja njegovih prava i obaveza građanskopravne naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo.

obrazloženjem, kratko obrazloženje unosi se u zapisnik o glavnoj raspravi, a prijepis presude ne mora sadržavati obrazloženje. ...” Proizlazi da je slobodi svakog pojedinog suca ostavljeno da sam odredi na koji će način utvrditi traže li stranke pisani otpravak presude s obrazloženjem. Taj je problem već prethodno spomenut u tekstu i na nj praksa daje različite odgovore.

Naime, valja istaknuti da spominjane dvojbe postoje jer sudska praksa u RH nije jedinstvena. Na drugim sudovima i dalje postoje različite interpretacije odredbe članka 442. stavka 7. ZKP. Tako jedni smatraju da se u slučaju odsutnosti jedne od stranaka s objave presude stavak 7. ne može primijeniti te da se zbog toga presuda i ne može ukratko obrazlagati u zapisniku, dok iz odluka drugih sudova slijedi da ako na objavi nema stranke, pa time ni zahtijeva za prijepisom presude, primjenjuje se odredba stavka 7. i sud nije ni dužan dostaviti presudu s pisanim obrazloženjem.¹³

S obzirom na formulaciju same zakonske odredbe koja naglašava da “... stranke i oštećenik (...) mogu **zahtijevati** pisani otpravak presude s obrazloženjem...”, smatramo da je ovo drugo stajalište, koje se podudara s praksom zagrebačkog Općinskog suda, bliže namjeri samog zakonodavca da se za izradu pisanog otpravka presude s obrazloženjem traži izričita aktivnost stranaka u postupku, što znači samo onih koji su nazočni objavi presude.

Ujedno se pojavila i dvojba o načinu utvrđivanja volje stranaka. Naime, je li sud taj koji bi aktivno trebao utvrditi potrebu stranke za presudom s pisanim obrazloženjem na način da nakon objave od nazočnih zatraži izjašnjavaње o zahtjevu za pisanim obrazloženjem presude ili bi jednostavno trebalo prepustiti strankama da nakon objave presude preuzmu inicijativu i izričito se izjasne da postavljaju takav zahtjev? Bitno je naglasiti, prema neformalnom istraživanju prakse sudaca kaznenog odjela Općinskog suda u Zagrebu, da ni u tome praksa nije jedinstvena.¹⁴

Nadalje, budući da je sudac u prvom stupnju, sukladno prije citiranom zakonskom članku, dužan prvo objaviti presudu, a nakon toga utvrditi traže li stranke pisani otpravak presude s obrazloženjem, postavlja se pitanje udaljuje li nakon objave presude sudac ponovo stranke iz sudnice kako bi pričekale izradu kratkog obrazloženja u zapisniku ili unaprijed pripremi (napiše) kratko obrazloženje ili bi, pak, stranke, s obzirom na uobičajenu situaciju da već treba

¹³ Berislav Pavišić: *Komentar Zakona o kaznenom postupku*; 5. izdanje, nakl. Žagar, iz komentara uz čl. 442. st 7.: “Prema jednim se u odnosu na odsutne stranke stavak 7. ne može primijeniti (Žs Bjelovar Kž-21/04 od 19.2.2004. i pravno shvaćanje Kaznenog odjela istog suda od 24.1.2004). Iz odluka nekih drugih sudova (Žs Pula Kž-308/03 od 20.5.2004.) slijedi da ako stranke nema i ako nije zahtijevala prijepis presude, sud nije dužan dostaviti prijepis presude s obrazloženjem - dakle, odredba se primjenjuje.”

¹⁴ Detaljno analizirano u tekstu članka pod točkom 4.: Istraživanje sudske prakse o izradi kratkog obrazloženja u zapisniku o glavnoj raspravi.

početi glavna rasprava u sljedećem predmetu, trebalo uputiti da po zapisnik o glavnoj raspravi dođu poslije (ili sutradan)?

Taj je problem to veći ima li se na umu da sudac može pristupiti pisanju kratkog obrazloženja za zapisnik uvijek u skraćenom postupku, a to znači za sva kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina. Kao što je uvodno već spomenuto, riječ je o oko 65% ukupnih kaznenih djela propisanih KZ-om. Dakle, riječ je o širokoj grupi djela, u koju ulaze i neka iznimno složena kaznena djela, primjerice kaznena djela pronevjere iz čl. 354. st. 1. KZ-a, nesavjesnog rada u službi iz čl. 339. KZ-a, utaje iz čl. 220. KZ-a i dr.

Rješavanju problema koji se u opisanim situacijama javljaju, prema mišljenju autorica ovoga članka, uvelike bi pridonijelo uvođenje mogućnosti i u skraćenom postupku odgode objave presude za tri dana, kao što je to situacija s redovitim postupkom.

Drugi dio tehničkih problema bio bi riješen kad bi se propisala kao obveza unošenje kratkog obrazloženja presude u zapisnik (izvan situacije kad je okrivljeniku izrečena bezuvjetna kazna zatvora) i time ispustila mogućnost da o volji stranaka ovisi hoće li pisani otpravak presude sadržavati obrazloženje, ili kada bi se s ostavljanjem sadašnje odredbe uvela mogućnost da sudac i prije objave presude postavi pitanje strankama traže li pisani otpravak presude s obrazloženjem (izvan već spomenute situacije kada zakon propisuje obveznu izradu pisanog obrazloženja presude).

Posebno ne treba zanemariti ni potrebu zakonskog normiranja sadržaja presude koja se obrazlaže u zapisniku o glavnoj raspravi, kako bi se izbjegla alternativna primjena odredaba Zakona iz redovitog postupka jer i o sadržaju sada propisanog *kratkog obrazloženja* vladaju različita mišljenja.

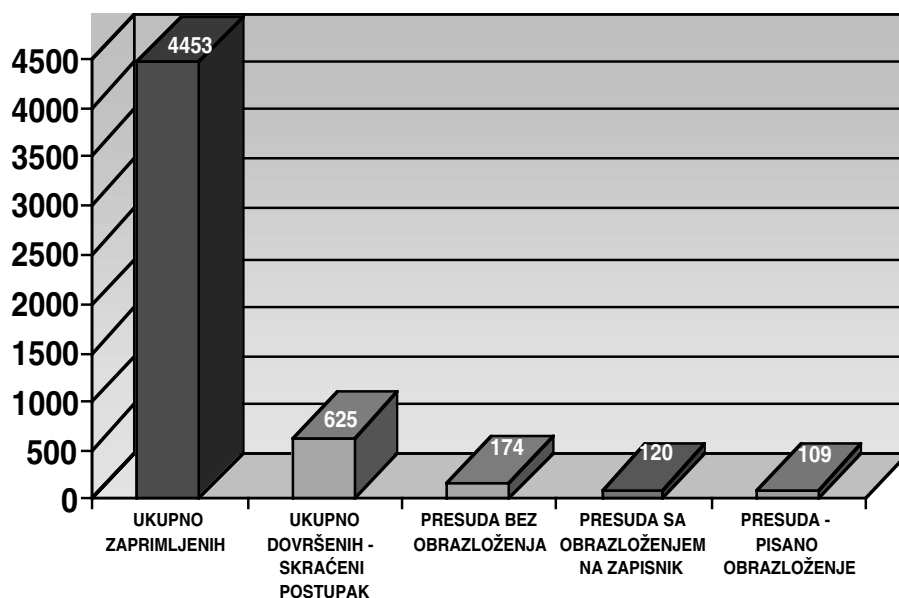
4. ISTRAŽIVANJE SUDSKE PRAKSE O IZRADI KRATKOG OBRAZLOŽENJA U ZAPISNIKU O GLAVNOJ RASPRAVI

Kao što je i težište ovog rada, tako je i samo istraživanje sudske prakse imalo cilj utvrditi i razmotriti one probleme koji se u praksi Općinskog suda u Zagrebu (čije su prvostupanjske odluke i bile predmetom samog istraživanja) javljaju pri izradi presuda s kratkim obrazloženjem u zapisniku. Pregledani su spisi koji su zaprimljeni 2004. godine upravo kako bi se dobio što objektivniji prikaz problema. Naime, kao što je već u uvodu ovog članka rečeno, izmjene Zakona o kaznenom postupku primjenjuju se od 1. siječnja 2003., što znači da su u 2004. godini kroz prvostupanjske presude i odluke Županijskog suda o žalbama na prvostupanjske presude otklonjeni prvotni problemi koji su se pojavili s primjenom samih izmjena Zakona o kaznenom postupku. Ujedno je 2004. godina definirala učestalost primjene od strane sudaca zakonom uvedene

mogućnosti pisanja kratkog obrazloženja u zapisniku o glavnoj raspravi u skraćenom postupku.

Tablica 1.

Grafički prikaz dovršenih predmeta za koje je predviđena kazna zatvora do pet godine (skraćeni postupak tijekom 2004. godine)

Kao što je u tablici 1 i prikazano, dio presuda kod kojih se ne koristi ta zakonom dana mogućnost su presude kod kojih je došlo do odricanja od prava žalbe na presudu. Kod takvih “presuda bez obrazloženja” uglavnom je riječ o predmetima kod kojih je okrivljenik priznao djelo i prihvatio predloženu sankciju pa takva presuda ne sadržava ni kratko obrazloženje u zapisniku o glavnoj raspravi.¹⁵

Analizirajući iznesene podatke u samoj tablici, već se na prvom mjestu uočava činjenica da se Zakonom dana mogućnost pisanja kratkog obrazloženja u zapisniku ne koristi uvijek.

¹⁵ O razmatranju odluka koje u sebi sadržava Zakonom danu mogućnost prijedloga i prihvatanja kaznenopravne sankcije vidi članak mr.sc. Marina Mrčele: Sporazumna presuda i druga problematika skraćenog kaznenog postupka, zbornik radova: Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva 2005, Zagreb, 2005.

Prema saznanjima iz izvršenih uvida u spise predmeta kao i iz ankete provedene među sucima¹⁶, mislimo da razlog neredovitog korištenja Zakonom dane mogućnosti izrade kratkog obrazloženja u zapisniku o glavnoj raspravi nije samo zahtijevanje stranaka pisanog otpravka presude s obrazloženjem ili eventualno slučajno propuštanje prvostupajnskog suca da nakon objave presude iz neaktivnosti stranaka izvede zaključak da one ne traže pisani otpravak presude s obrazloženjem¹⁷, već je utvrđeno da je razlog tome i stajalište dijela sudaca koji ne žele presudu ukratko obrazlagati u zapisniku i kad su za to ispunjeni uvjeti.

Naime, anketa provedena na Kaznenom odjelu Općinskog suda u Zagrebu pokazala je da se od ukupno 24 (svi trenutačno aktivni suci Kaznenog odjela) anketirana suca, njih 8 uopće ne koristi zakonom danom mogućnošću kratkog obrazloženja presude u zapisniku, pa i ne utvrđuje relevantnu volju stranaka. Od navedenih 8 sudaca 2 su nova, koji još ne primjenjuju te odredbe samo zbog nedovoljnog iskustva u izradi presuda uopće (kako to iz same ankete proizlazi), dok se preostalih 6 sudaca tom mogućnošću ne koristi jer smatraju jednostavnijim obrazložiti presudu u cijelosti u pisanom otpravku nego ukratko u zapisniku zbog bojazni da im se presuda ne ukine zbog nedostatnosti obrazloženja (s obzirom na ukidne odluke Županijskog suda u početku primjene novih zakonskih odredbi o presudi s kratkim obrazloženjem).¹⁸

Od preostalog broja sudaca (njih ukupno 16) 2 se suca koriste tom Zakonom danom mogućnošću samo ako je okrivljenik izjavio da se smatra krivim i prihvatio predloženu sankciju, što zapravo znači da se ni ti suci ne koriste pisanjem kratkog obrazloženja presude u zapisniku o glavnoj raspravi u uvjetima koje Zakon predviđa. 10 sudaca ukratko obrazlaže presudu u zapisniku samo ako "nije komplicirana i ne traži prilično obrazloženje".

Ti podaci pokazuju da se svega 4 suca od ukupno anketirana 24 suca Kaznenog odjela Općinskog suda u Zagrebu koriste uvijek tom Zakonom danom mogućnošću (kad su za to ispunjeni zakonski uvjeti), bez obzira na složenost predmeta i izrečene presude.

Značajan se zaključak izvodi i iz drugog dijela ankete u kojem se htjelo dokučiti na koji način suci utvrđuju volju stranaka za pisanim obrazloženjem presude. Proizlazi, naime, da suci u velikom broju (od ukupno anketirana 24 suca njih 10) pitaju nazočne stranke zahtijevaju li obrazloženje u pisanom obliku,

¹⁶ Među sucima Kaznenog odjela Općinskog suda u Zagrebu provedena je anonimna anketa kojom se pokušalo cjelovitije utvrditi učestalost pisanja presuda s kratkim obrazloženjem u zapisniku o glavnoj raspravi, kao i pojedinačno shvaćanje sudaca predmetnih zakonskih odredbi koje se odnose na primjenu čl. 442. ZKP-a.

¹⁷ Kao što je navedeno, proučavani su samo zaprimljeni i dovršeni predmeti u skraćenom postupku tijekom 2004. godine.

¹⁸ Vidi primjer jedne takve odluke u bilješki 22.

iako citirana zakonska odredba glasi “...*Odmah nakon objave presude stranke i oštećenik (...) mogu zahtijevati pisani otpравak presude s obrazloženjem. Ako stranke ne zahtijevaju pisani otpравak presude s obrazloženjem, kratko obrazloženje unosi se u zapisnik o glavnoj raspravi,...*”¹⁹ iz čega proizlazi da odredba jasno traži izričitu aktivnost stranaka u tom dijelu. Iznimka bi bila potrebna jedino zbog primjene odredbe o općoj obvezi suda propisanoj člankom 13. ZKP-a koja glasi “*Okrivljenika ili drugu osobu koja sudjeluje u postupku, a iz neznanja bi mogla propustiti kakvu radnju ili se zbog toga ne bi koristila svojim pravima, sud će poučiti o pravima koje joj prema ovom Zakonu pripadaju i o posljedicama propuštanja te radnje.*” Ta odredba, naime, upućuje na nužnost da sam sud utvrđuje potrebu otpremanja presude pisanim obrazloženjem isključivo kod neukih stranaka, ako one, nakon što ih prvotno sudac uputi o zakonskim mogućnostima, takvo otpremanje presude i zatraže.²⁰

Zanimljiv je i podatak, također dobiven provedenom anketom, koji se odnosi na način izrade same presude s kratkim obrazloženjem u zapisniku o glavnoj raspravi. Naime, od već navedena 24 anketirana suca, njih 9 unaprijed priprema kratko obrazloženje presude za zapisnik o glavnoj raspravi, neposredno prije no što presudu objavi, iako to formalno u zapisniku biva citirano tek nakon objave, dok njih 4 unosi kratko obrazloženje presude diktatom pred samim strankama. Preostali suci od ukupnog broja anketiranih koji se koriste tom Zakonom danom mogućnošću kratko obrazloženje za zapisnik o glavnoj raspravi diktiraju nakon što stranke upute na sudski hodnik po objavi presude.

Provedena anketa upućuje, dakle, na raznolikost prakse na najvećem sudu u RH, što je prema mišljenju autorica ovoga članka velikim dijelom posljedica nepotpunih i nepreciznih odredaba u skraćenom postupku o izradi kratkog obrazloženja presude u zapisniku o glavnoj raspravi. Tu raznolikost prakse svakako je moguće otkloniti uvođenjem izmjena u odredbe koje se odnose na izradu presude s kratkim obrazloženjem na zapisnik o glavnoj raspravi, o kojima će posebno biti riječi u zaključnim razmatranjima.

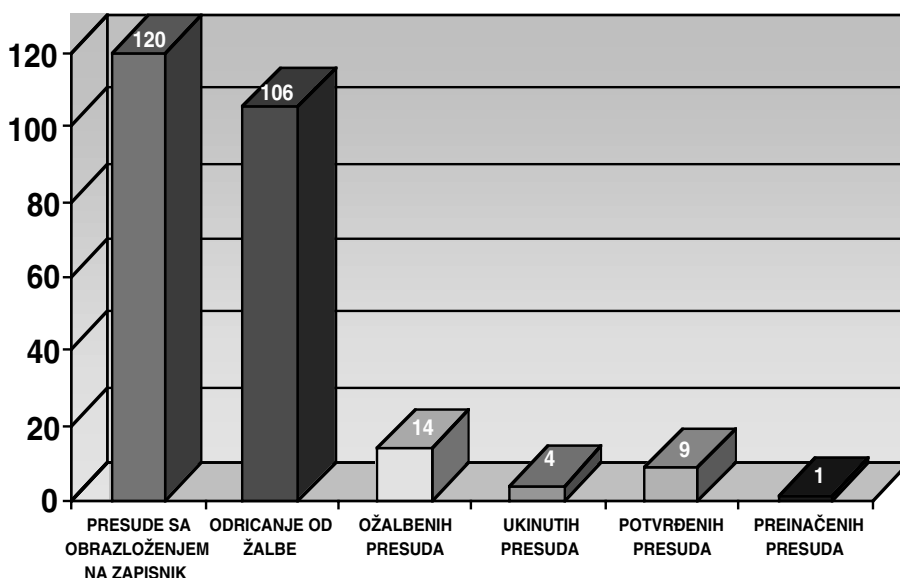
¹⁹ Članak 442. stavak 7. ZKP-a.

²⁰ Dio sudaca takav je odgovor i dao u anketi, izjašnjavajući se za opciju da se strankama obraćaju s pitanjem zahtijevaju li pisani otpравak presude s obrazloženjem jedino ako su stranke neuke (okrivljenik bez branitelja).

5. ANALIZA PRIKUPLJENIH PODATAKA

Tablica 2.

Grafički prikaz dovršenih predmeta kod presude s kratkim obrazloženjem u zapisniku o glavnoj raspravi

Zbog malog broja spisa koji su započeti i dovršeni tijekom 2004. godine a odnose se na skraćeni postupak moglo se detaljnije analizirati svaki pojedini predmet. Pregledom navedenih spisa izvodi se zaključak da je sve rjeđi razlog ukidanja prvostupanjskih presuda kratkim obrazloženjem u zapisniku upravo onaj iz čl. 367. st. 1. t. 11. ZKP-a²¹ koji se odnosi na nepostojanje razloga o odlučnim činjenicama.

Naime, odmah nakon primjene tih izmjena i dopuna Zakona o kaznenom postupku, odnosno pri primjeni Zakonom dane mogućnosti pisanja kratkog obrazloženja presude u zapisniku, različito shvaćanje prvostupanjskih sudaca koji nerijetko nisu u takvim kratkim obrazloženjima davali gotovo nikakvu analizu izvedenih dokaza, i drugostupanjskog suda čijim su se rješenjima takve odluke prvostupanjskog suda ukidale²², utjecale su na suce da pišu “kratka”

²¹ Od tog malog broja ukinutih svega je jedna presuda ukinuta zbog razloga iz čl. 367. st. 1. t. 11. ZKP.

²² Iz takvog rješenja Županijskog suda u Zagrebu Kž-1004/03:

“...U pravu je žalitelj kada u žalbi navodi da je počinjena apsolutno bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. t. 11. ZKP, no iz osnove što obrazloženje presude u zapisniku

obrazloženja u zapisniku o glavnoj raspravi koja imaju i do nekoliko stranica i u kojima se u znatno većoj mjeri analiziraju sve izvedene relevantne činjenice. Taj zaključak suda vidi se već u samoj činjenici da je od ukupno pet drugostupanjskih rješenja (za predmete koje su proučavale autorice članka, dakle u 2004. god.) kojima je ukinuta prvostupanjska presuda samo jedna presuda ukinuta zbog nepostojanja razloga o odlučnim činjenicama.

Bitno je, međutim, naglasiti da opsežno obrazloženje u zapisniku o glavnoj raspravi, koje može sadržavati i više stranica raspravnog zapisnika, nije uvijek i obrazloženje koje sadržava sve odlučne činjenice. Prema sadašnjoj praksi Županijskog suda u Zagrebu, takva obrazloženja u zapisniku o glavnoj raspravi nužno moraju sadržavati sve odlučne činjenice koje su propisane odredbom čl. 359. ZKP u redovitom postupku. U odlučne činjenice (koje takva presuda nužno mora sadržavati) ulazi i analiza onih dokaza koji se odnose na utvrđenje zakonskih obilježja konkretnog kaznenog djela kao i ocjena iskaza saslušanih svjedoka i vještaka. Opsežnija analiza u zapisniku o glavnoj raspravi stoga može biti zamkom za pojedinog suca koji u, iako pripremljenom i opsežnom obrazloženju, zbog opsežnog dokaznog postupka ispušta analizu svakog od izvedenih dokaza na kojima je temeljio svoju odluku, a taj propust potom biva razlogom ukidanja odluke. Ukinute prvostupanjske presude zbog pogrešnog ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja odluke su koje ipak pokazuju da su suci uglavnom usvojili način pisanja kratkog obrazloženja u zapisniku o glavnoj raspravi koji po svom sadržaju zadovoljava “... *razloge o odlučnim činjenicama*...” Naime, od preostalih proučavanih spisa u kojima je presuda prvostupanjskog suda ukinuta (proučavani spisi iz 2004. g.), kao razlog ukidanja prvostupanjske presude navodi se – pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.

Nadalje, analizom prikupljenih podataka razvidno je da od ukupnog broja ožalbenih predmeta (koji su bili predmetom proučavanja), a okončanih upravo pisanjem kratkog obrazloženja presude u zapisniku o glavnoj raspravi, najveći postotak zauzimaju ipak potvrđene odluke suda u drugom stupnju. Ta činjenica upućuje na zaključak da su kroz to razdoblje primjene izmijenjenih i dopunjenih odredaba Zakona o kaznenom postupku suci koji su se koristili tom zakonskom

s glavne rasprave ne sadržava razloge o odlučnim činjenicama, a oni koji su navedeni nejasni su i međusobno proturječni.

Naime, iako odredba čl. 442. st. 7. ZKP predviđa mogućnost unošenja kratkog obrazloženja u zapisnik o glavnoj raspravi, to obrazloženje mora sadržavati bitne potrepštine predviđene u čl. 359. st. 7., 8. i 9. ZKP-a. Obrazloženje prvostupanjske presude u zapisniku o glavnoj raspravi, međutim, ne sadrži nikakvu analizu i ocjenu provedenih dokaza, niti se oni uopće navode, ne navodi se koje činjenice prvostupanjski sud na osnovi provedenih dokaza nalazi utvrđenima, a koje smatra nedokazanima i u odnosu na kojeg od okrivljenika. Nejasno je koji bi to ‘dokazi materijalne prirode’ koji se spominju u obrazloženju bili potrebni za nedvojben zaključak da su I. i II. okrivljenik počinili kaznena djela. ...”

mogućnošću pisanja "kratkog obrazloženja" uglavnom pronašli pravu mjeru obrazlaganja utvrđenih činjenica. Isto je tako očito da takvo obrazloženje po opsežnosti zadovoljava konkretnog suca, što mu štedi vrijeme za pisanje cjelovitog obrazloženja, pa radije posegne za tom Zakonom danom mogućnošću nego za "redovitim" obrazloženjem presude, isto tako zadovoljava i stranke koje prihvaćaju dano obrazloženje, sve do drugostupanjskog suda koji te presude razmatra u žalbenom postupku.

6. UMJESTO ZAKLJUČKA

Iz prethodnog se izlaganja vidi kako je presuda koja se obrazlaže u zapisnik o glavnoj raspravi, novina sada već s trogodišnjim stažem, ipak unijela određene pozitivne promjene u skraćeni postupak i zasigurno pridonijela da se u još jednom segmentu ubrza vođenje, preciznije rečeno okončanje samog postupka. No, istodobno je primjena u praksi pokazala da bi sljedeća novela kaznenog postupka ponovo trebala zahvatiti i te odredbe skraćenog postupka. Naime, iz svih uočenih različitosti u primjeni odredbe čl. 442. st. 7. ZKP-a, koje su dijelom iznesene u ovom tekstu, vidi se nejednako tumačenje i pristup nekim temeljnim postavkama te odredbe.

Budući da sudska praksa nije ujednačila te različitosti, pokazuje se potrebnim precizirati navedenu odredbu ZKP-a. Ponajprije, presuda s pisanim obrazloženjem imala bi se dostaviti strankama samo na izričit zahtjev stranaka nazočnih objavi presude (kao što je čak i Uredba propisivala), što, vjerujemo, ne bi ostavljalo toliko dvojbe u primjeni tako sročene odredbe.

No, po mišljenju autorica ovog teksta, bilo bi svrsishodnije uvesti kao obvezu obrazloženje presude u skraćenom postupku u zapisniku o glavnoj raspravi, bez mogućnosti da takva presuda ovisi o dispoziciji stranaka (pa čak i sudaca), osim kad je izrečena bezuvjetna kazna zatvora. Temelj takvog razmišljanja jest činjenica da takav način postupanja, kao što je već naglašavano, u bitnome skraćuje cijeli kazneni postupak, uzimajući pritom u obzir i kratke rokove propisane za otpremu takve presude (čime je logično skraćen i žalbeni postupak).

I s tako predloženom izmjenom, ali i bez nje, pokazuje se nužnim predvidjeti i zakonsku mogućnost odgode objave presude kako je to sada u redovitom postupku, na tri radna dana. Naime, uvidom u spise predmeta vidi se da se i sada u praksi objava presude u skraćenom postupku zna odgađati, i to iz doista opravdanih i objektivnih razloga. Jedan od razloga je velik broj kaznenih djela obuhvaćen pravilima skraćenog postupka, od onih lakših, jednostavnijih, do doista složenih, s opsežnim i kompliciranim dokazima, koji tada iziskuju detaljnu analizu i proučavanje, pa time nužno i odgodu krajnje odluke. Također, praksa je pokazala da se inkriminacijama obuhvaća velik broj djela u stjecaju, bilo od početka bilo spajanjem postupaka, zbog čega sama izreka presude traži

vrijeme za izradu prije objave. I u jednom i u drugom slučaju presuda se može obrazložiti u zapisniku.

Kako bi se to učinilo kvalitetno i temeljito, sudu treba ostaviti vremena za pripremu odnosno izradu obrazloženja za zapisnik o glavnoj raspravi.

Dakle, mogućnost odgode objave presude pokazuje se prijeko potrebnom mjerom iz više razloga. Unaprijed je protivnicima ideje o normiranju odgode objave presude istaknuti da se ničim neće dovesti u pitanje ni neposrednost samog postupka i donošenja odluke ni kratkoća imanentna skraćenom postupku, naprotiv rezultat može biti samo poboljšanje kvalitete krajnjih odluka i njihovih pisanih obrazloženja.

Također, nameće se potreba preciznijeg ili čak drukčijeg normiranja obrazloženja, sada samo određenog kao *kratko obrazloženje*, presude koje se unosi u zapisnik o glavnoj raspravi. Sam sadržaj obrazloženja presude u zapisniku trebalo bi "doraditi" posebnom odredbom koja bi regulirala način izrade takvog obrazloženja, uz istodobno smislenu odgovarajuću izmjenu i odredbe čl. 364. ZKP o bitnim povredama kaznenog postupka. Takva izmjena pridonijela bi da se prilikom izrade presude s kratkim obrazloženjem u zapisniku o glavnoj raspravi izbjegne alternativna primjena čl. 359. ZKP-a, pa da se time traži gotovo cjelovito obrazloženje kao kod redovitog postupka, što se kao očekivano vidi i sada iz ukidnih odluka sudova drugog stupnja.

Summary

THE JUDGEMENT IN SUMMARY PROCEEDINGS WITH SPECIAL REFERENCE TO THE DRAWING UP OF THE STATEMENT OF REASONS IN THE TRIAL RECORDS

Nearly three years have gone by since the last amendments to the provisions on summary proceedings were made in the Criminal Procedure Act, and it was precisely these amendments that introduced a significant novelty in the final part of the criminal procedure – the drawing up of the judgement – with the aim of speeding up and simplifying the procedure.

The introduction of the opportunity to briefly state the reasons for the judgement in the trial records, after it has been rendered and providing that the judgement in question was not a convicting judgement imposing an unsuspended prison sentence, was a measure that, at least in this type of proceedings, was intended to unburden judges from a very demanding part of their duty: the drawing up of exhaustive statements of reason in their judgements. At the same time, this would give judges more time to do the most important part of their work, conducting trials and rendering judgements.

In this paper, the authors deal with the application of these provisions in practice and present statistical indicators regarding their application at the Municipal Court in Zagreb in 2004. Certain observed problems are analysed, and views and ideas are presented on how to conduct even better and more efficient summary criminal proceedings.